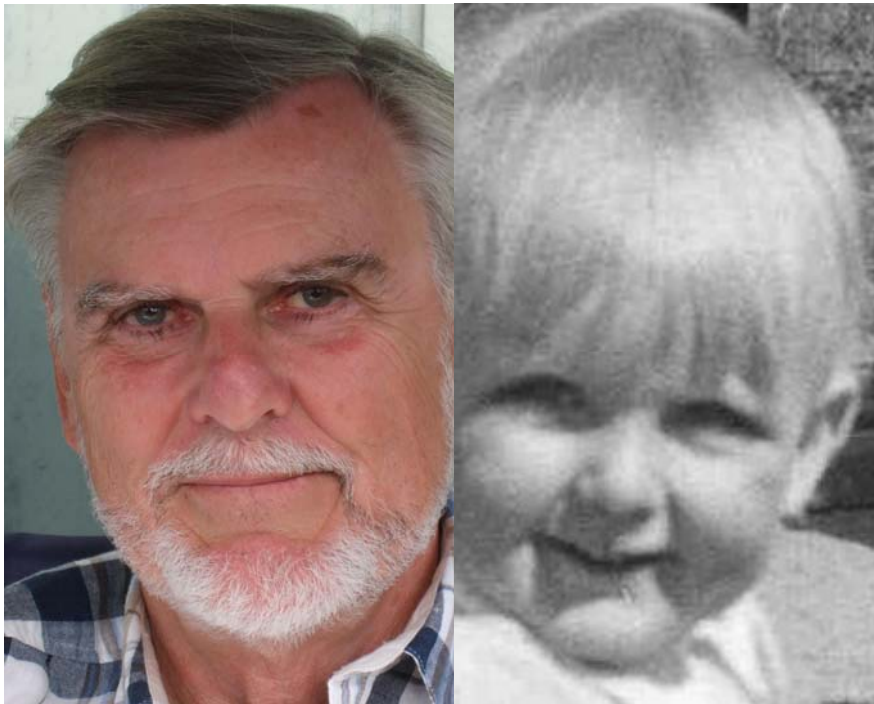

Vem är vem?

2009

1939

Hur blev man den man är? Vems gener har man övertagit? På vilket sätt har miljön påverkat resultatet?

Frågorna kan naturligtvis aldrig helt besvaras. Man får försöka spåra eventuella orsakssamband genom att sätta förstoringsglaset på sina genetiska föregångare och på den miljö som man vuxit upp i. Hur ser kedjan och de olika länkarna ut?

Båda mina föräldrar är födda och har levt sina liv i stockholmsregionen. Pappa, Karl Magnus Ohlsson, kom till världen i kvarteret Äpplet (nuvarande hotell Amaranten) på Kungsholmen år 1896 och mamma, Gunhild, Viola, Augusta (Gull) Sahlberg på sommarviste i Vaxholm 1904. Efter uppväxt på Kungsholmen flyttade Karl med familjen till fastigheten Musslan 7 i Äppelviken 1914, närmare bestämt till en villa som farfar låtit bygga. Gull bodde under sin uppväxt på några olika adresser på Östermalm, bland annat på Skeppargatan och Riddargatan.

Pappa började arbeta på Skandinaviska bankens huvudkontor vid Gustav Adolfs torg (i kvarteret Vinstocken) direkt efter studenten vid Norra Real (1914) och värnplikten vid I5 i Östersund. Han blev banken trogen till sin pensionering vid 69 års ålder.

Mamma arbetade på försäkringsbolaget Trygg vid Engelbrektsplan (i kvarteret Sparbössan) fram till familjebildandet då hon blev hemmafru. Under barnens uppväxt tog hon olika korttidsuppdrag som stenograf med maskinskrivning, bland annat vid Riksdagen, Arbetsgivarföreningen och Matematikmaskinnämnden.

Farmor Emma Karolina Jansdotter och farfar Karl Olsson kom från Nykroppa i Värmland och flyttade, efter en tid i Kristinehamn, till Stockholm 1895 med sina fyra barn (ytterligare två föddes i Stockholm 1896 och 1897). Farfar startade här tenngjutningsföretaget Schreuder & Olsson tillsammans med Schreuder.

Mormor Ellen/Edla Nykvist föddes i Sävsjö i Småland och kom som ogift med sin cancersjuka far för behandling till Stockholm kring sekelskiftet 1900. Här träffade hon morfar Karl Otto Sahlberg. Han var född och uppväxt på Mårsta gård mellan Örebro och Kumla. År 1874 flyttade han till Stockholm där han började sin civilingenjörsutbildning vid det som senare fick namnet Kungliga Tekniska Högskolan. Efter examen startade han en patentbyrå på Östermalm.

(Släktträd mm presenteras på Familjesidan)

Barn- och ungdomsår

Måndagen den 21 november vid halv tiotiden på kvällen förkrigsåret 1938 föds jag på en förlossningsklinik på Skeppargatan i Stockholm. Familjen (pappa, mamma och äldre bror) bor på Fryxellsgatan 1 (kvarteret Säljen) i närheten av Engelbrektskyrkan. Det blir också mitt hem. Somrarna tillbringas i familjens sommarstuga på Ekerö.

De två första skolåren förläggs till Engelbrekts folkskolas filial på Eriksbergsgatan och nästkommande två år till Adolf Fredriks sångklasser. Därefter fyra år i Vasa real (realskolan) och fyra år i Norra real (gymnasiet). Studenten avläggs 1957. (1954 tog jag och min bror mammas flicknamn Sahlberg.)

Intresset för musik kommer tidigt. Inspirationskällan är bland annat en faster som spelar piano. En annan musikmiljö är familjen Norrby i huset på Fryxellsgatan med pappa Johannes (konserthusdirektör) och lekkamraten Lars-Johan (också klasskamrat i Engelbrekt och Adolf Fredrik).

Vid fem års ålder sätts jag i musikundervisning med inriktning på piano. Fram till trettonårsåldern ingår pianolektioner varje vecka (utom på sommaren) i programmet, bestående av klassisk musik och noter. I tonåren övertar andra musikformer byggda på improvisation intresset. En inte oväsentlig orsak är min äldre brors smak för jazz vilket resulterar i ett antal nya 78-varvare hemma. Charlie Norman blir en av flera pianoidoler.

Vid den här tiden introduceras också jazzmusiken på konserthuset i Stockholm. Huset vid Hötorget blir något av ett andra hem för mig och kamraten Lars-Johan som genom sin pappa kan erbjuda sina egna sittplatser till hungrande jazzentusiaster eller när platserna är upptagna ståplats på balkongerna ovanför scenen utanför Johannes arbetsrum. (Balkongerna är numera bortrestaurerade.) Några gånger blir det också möjligt att titta in hos musikerna bakom scenen för en autograf. Under 1950-talet är det inte många besökande jazzmusiker från USA och övriga världen som inte avlyssnas och studeras. Musiken blir ett livselexir men också en födkrok från 16 års ålder och framåt.

(Ytterligare information kring musiken presenteras under rubriken Privat/Musik)

Som för de allra flesta barn och ungdomar finns ett intresse för idrott i olika former. Mina insatser på idrottsområdet begränsas till träning och tävling i simklubben Hellas som 13-åring och träning och tävling i Spårvägens IFs badmintonsektion som 16-åring. En plats i Norra Reals fotbolls- och handbollslag under senare gymnasieår ingår också i aktiviteterna. I övrigt

har de fysiska momenten haft ren motionskaraktär, t ex tennisspel i samma gymnastiksal i 40 år.

År 1947 bildas Tomteklubben, vars tre medlemmar alla fötts och växt upp på Fryxellsgatan 1. Klubbens verksamhet inriktas på idrott, kamratskap och välgörenhet. 50-årsjubileum firades på Tomteland i Gesunda, Mora. 60-årsjubileet förlades till vestibulen på Fryxellsgatan 1. Onekligen ett historiskt vingslag.

(Information om klubbens historia finns på Familjesidan)

Vuxenperioden

Efter gymnasiet följer värnplikt vid Svea Livgarde (I1) och Militärpsykologiska Institutet (MPI). Därefter påbörjas högskolestudier. Eftersom det förelåg krav på studentbetyg i latin för att få läsa ämnet historia inlästes studentlatin som start på högskolestudierna.

Den 4 juni 1965 hålls vigsel i Seglora kyrka på Skansen mellan Elisabeth Abrahamsson och Bengt Sahlberg. Vigsselförrättare är Elisabeths far kyrkoherde Erik Abrahamsson från Junsele i Ångermanland. Parets första hem blir ett radhus i Tappström på Ekerö. Den 21 september 1966 föds Björn och den 29 april 1969 Christina.

(Se vidare rubriken Studietid och yrkesliv)

Några hypotetiska samband

Vad kan man dra för slutsatser om personlighet och livsstil utifrån det genetiska arvet och uppväxtmiljön? Hur tolkar man sig själv som individ?

Farfar blev efter arbete i industrin egen företagare. Morfar gick sin egen väg och startade efter Tekniska högskolan egen patentbyrå. Mormors far öppnade egen konfektionsaffär i Sävsjö.

I mitt fall har två fåmansbolag sett dagens ljus (Reab Regionutredningar AB och EBS Invent AB). Likaså två forskningsmiljöer (Etour vid Mitthögskolan i Östersund och SCT vid Södertörns högskola). Egen orkester under många år kanske också får räknas dit.

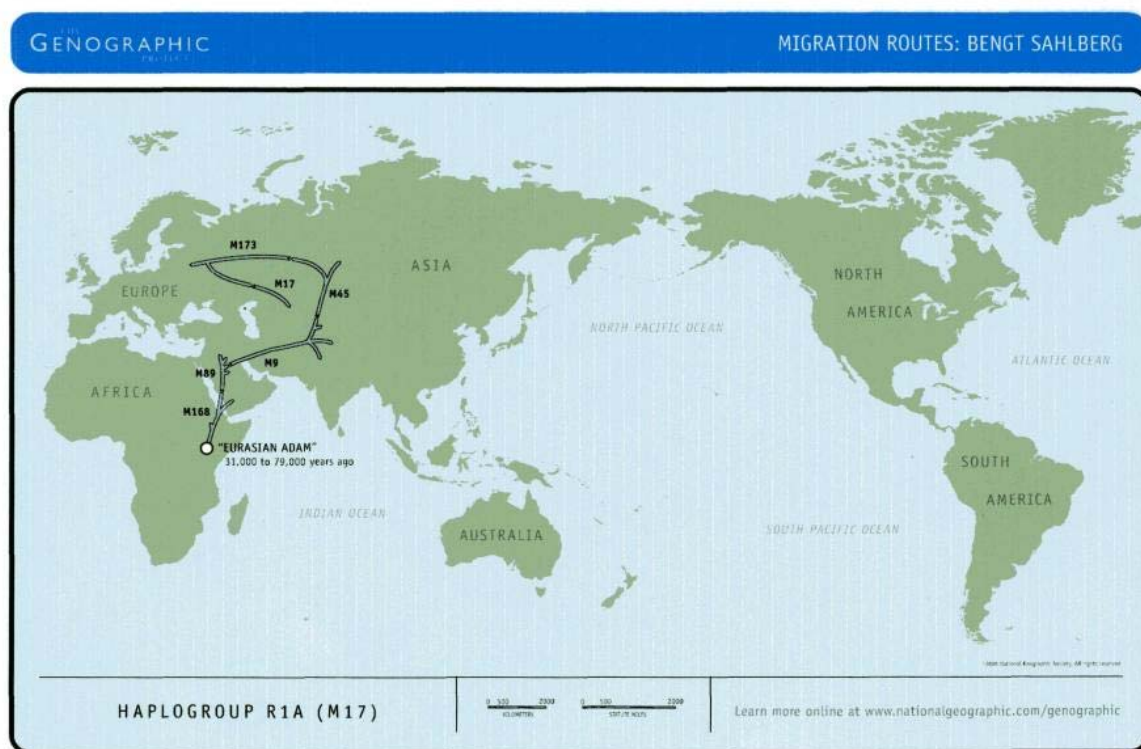
Intresset för inläring, utbildning och forskning kan ha någon koppling till såväl arv som miljö. Två av fyra fastrar var lärare. Redan som liten bestämde jag mig för att bli lärare. Därav ett år på Lärarhögskolan efter avslutade högskolestudier.

Det slutliga yrkesvalet faller på en kombination av intresset för utveckling av projekt och intresset för att samla och sprida kunskap. En slags entreprenörsinriktad forskarroll. Arbetet med att skapa ett Nobelcenter i Stockholm, ett europeiskt turismforskningscenter i Östersund, ett internationellt rymduniversitet i Kiruna, en professur i forskningskommunikation, en grannskapscentral i Nykvarn och en hjärnväg (Braintrain) mellan högskolecampus i Sundsvall och i Östersund är några exempel.

Vän av ordning inser med rätta att mina funderingar över arv och miljö är minst sagt lösa i köttet. Materialet på hemsidan kan möjligen sätta något mer kött på benen men det mesta måste nog betraktas som just funderingar.

Ett DNA-prov kan kanske sprida en del ljus över genernas vandring i ett längre perspektiv. Det stora forskningsprojektet Genographic, som är ett samarbete mellan National Geographic och IBM, erbjuder den intresserade att skicka in DNA-prov för analys.

Här nedan finns svaret på mitt prov. Det känns onekligen rätt svindlande att få sin förhistoria utskrivet på skrivaren i arbetsrummet. Så här kan det ha gått till.

 THE WAITT FAMILY FOUNDATION
Global field science supported by the Waitt Family Foundation

 NATIONAL GEOGRAPHIC
A research partnership of National Geographic and IBM

DNA-provet berättar att jag tillhör Haplogroup R1A (M17). Förfadern kallas EURASIAN ADAM. Denna genuppsättning började sin vandring ut ur Afrika någon gång för närmare 60 000 år sedan. Som framgår av kartan spred sig mina förfäder först via Arabiska halvön österut för att sedan vända norrut mot stepperna i Centralasien. Därifrån påbörjades vandringarna västerut mot Europa. De första släktingarna anlände till Europa för cirka 35 000 år sedan.

Det är inte utan att man gärna skulle vilja göra en snabbresa tillbaka genom årtusendena och som en tillfällig besökare få smygtitta på sina gener i dessas olika skepnader. En ultimat upplevelse.

I dag får vi nöja oss med att läsa de analyser som DNA-forskare kan presentera men redan det är hisnande.

Om du är intresserad av vad forskarna mer kommit fram till rörande mina gener så finns resultatet på följande sidor.

HAPLOGROUP R1A (M17)

Your Y chromosome results identify you as a member of haplogroup *R1a*, a lineage defined by a genetic marker called *M17*. This haplogroup is the final destination of a genetic journey that began some 60,000 years ago with an ancient Y chromosome marker called *M168*.

The very widely dispersed *M168* marker can be traced to a single individual—"Eurasian Adam." This African man, who lived some 31,000 to 79,000 years ago, is the common ancestor of every non-African person living today. His descendants migrated out of Africa and became the only lineage to survive away from humanity's home continent.

Population growth during the Upper Paleolithic era may have spurred the *M168* lineage to seek new hunting grounds for the plains animals crucial to their survival. A period of moist and favorable climate had expanded the ranges of such animals at this time, so these nomadic peoples may have simply followed their food source.

Improved tools and rudimentary art appeared during this same epoch, suggesting significant mental and behavioral changes. These shifts may have been spurred by a genetic mutation that gave "Eurasian Adam's" descendants a cognitive advantage over other contemporary, but now extinct, human lineages.

Some 90 to 95 percent of all non-Africans are descendants of the second great human migration out of Africa, which is defined by the marker *M89*.

M89 first appeared 45,000 years ago in Northern Africa or the Middle East. It arose on the original lineage (*M168*) of "Eurasian Adam," and defines a large inland migration of hunters who followed expanding grasslands and plentiful game to the Middle East.

Many people of this lineage remained in the Middle East, but others continued their movement and followed the grasslands through Iran to the vast steppes of Central Asia. Herds of buffalo, antelope, woolly mammoths, and other game probably enticed them to explore new grasslands.

With much of Earth's water frozen in massive ice sheets, the era's vast steppes stretched from eastern France to Korea. The grassland hunters of the *M89* lineage traveled both east and west along this steppe "superhighway" and eventually peopled much of the continent.

A group of *M89* descendants moved north from the Middle East to Anatolia and the Balkans, trading familiar grasslands for forests and high country. Though their numbers were likely small, genetic traces of their journey are still found today.

Some 40,000 years ago a man in Iran or southern Central Asia was born with a unique genetic marker known as *M9*, which marked a new lineage diverging from the *M89* group. His descendants spent the next 30,000 years populating much of the planet.

Most residents of the Northern Hemisphere trace their roots to this unique individual, and carry his defining marker. Nearly all North Americans and East Asians have the *M9* marker, as do most Europeans and many Indians. The haplogroup defined by *M9*,

Global field science supported by the Waitt Family Foundation

A research partnership of National Geographic and IBM

K, is known as the Eurasian Clan.

This large lineage dispersed gradually. Seasoned hunters followed the herds ever eastward, along a vast belt of Eurasian steppe, until the massive mountain ranges of south central Asia blocked their path.

The Hindu Kush, Tian Shan, and Himalaya, even more formidable during the era's ice age, divided eastward migrations. These migrations through the "Pamir Knot" region would subsequently become defined by additional genetic markers.

The marker *M45* first appeared about 35,000 to 40,000 years ago in a man who became the common ancestor of most Europeans and nearly all Native Americans. This unique individual was part of the *M9* lineage, which was moving to the north of the mountainous Hindu Kush and onto the game-rich steppes of Kazakhstan, Uzbekistan, and southern Siberia.

The *M45* lineage survived on these northern steppes even in the frigid Ice Age climate. While big game was plentiful, these resourceful hunters had to adapt their behavior to an increasingly hostile environment. They erected animal skin shelters and sewed weathertight clothing. They also refined the flint heads on their weapons to compensate for the scarcity of obsidian and other materials.

The intelligence that allowed this lineage to adapt and thrive in harsh conditions was critical to human survival in a region where no other hominids are known to have survived.

Members of haplogroup *R* are descendents of Europe's first large-scale human settlers. The lineage is defined by Y chromosome marker *M173*, which shows a westward journey of *M45*-carrying Central Asian steppe hunters.

The descendents of *M173* arrived in Europe around 35,000 years ago and immediately began to make their own dramatic mark on the continent. Famous cave paintings, like those of Lascaux and Chauvet, signal the sudden arrival of humans with artistic skill. There are no artistic precedents or precursors to their appearance.

Soon after this lineage's arrival in Europe, the era of the Neandertals came to a close. Genetic evidence proves that these hominids were not human ancestors but an evolutionary dead end. Smarter, more resourceful human descendents of *M173* likely outcompeted Neandertals for scarce Ice Age resources and thus heralded their demise.

The long journey of this lineage was further shaped by the preponderance of ice at this time. Humans were forced to southern refuges in Spain, Italy, and the Balkans. Years later, as the ice retreated, they moved north out of these isolated refuges and left an enduring, concentrated trail of the *M173* marker in their wake.

Today, for example, the marker's frequency remains very high in northern France and the British Isles—where it was carried by *M173* descendents who had weathered the Ice Age in Spain.

Haplogroup *R1a* originated about 10,000 years ago, most likely on the grassy steppes of the Ukraine or southern Russia. Its defining genetic marker, *M17*, first appeared in a man of the *M173* lineage. His descendents spread from Europe to the Middle East, India, and even Iceland. Early *M17* peoples were nomadic steppe farmers and possibly the first to domesticate the horse, which might have eased their numerous migrations. From the Czech Republic to Siberia, and south through Central Asia, some 40 percent of all men are members of this haplogroup.

Global field science supported by the Waitt Family Foundation

A research partnership of National Geographic and IBM

This interesting line of descent may be responsible for the birth of Indo-European languages. The world's most widely spoken language family includes English, the Romance Languages, Farsi, and various Indian tongues. But many Indo-European languages share similar words for animals, plants, tools, and weapons—suggesting a common ancestor that linguists call proto-Indo-European.

Some linguists believe that the nomadic Kurgan people were the first to speak proto-Indo-European languages, some 5,000 to 10,000 years ago. Geneticists subsequently theorize that these people may have been descendants of *M17*. The Indo-European time line and linguistic distribution interestingly mirror this lineage's genetic and physical journey.

Further language parallels are seen in India where speakers of Indo-European languages, such as Hindi, are predominately *M17*. Speakers of India's unrelated Dravidian languages show much lower frequencies of this marker—even when they live in close proximity to one another. These data suggest a striking relation between the spread of language and the arrival of a unique genetic lineage brought to India by migrants from the steppes.

Global field science supported by the Waitt Family Foundation

A research partnership of National Geographic and IBM